

**ВІДГУК**  
**офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора**  
**ФОМІНОЇ ТЕТЯНИ ГРИГОРІВНИ** на дисертацію  
**РОМАНЮКА МИХАЙЛА ФЕОДОСІЙОВИЧА** «Спеціальне судове  
провадження (in absentia)», представлену на здобуття наукового ступеня  
доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

*Оцінка обґрунтованості вибору теми дослідження.* Оцінюючи обґрунтованість вибору теми дисертаційного дослідження, слід насамперед відзначити, що автором переконливо доведено її актуальність, наукову та практичну значущість як для сучасної доктрини кримінального процесуального права, так і для правозастосовної діяльності.

Проблематика спеціального судового провадження (in absentia) належить до числа тих питань кримінального процесу, які традиційно перебувають у центрі наукових дискусій, оскільки безпосередньо пов'язані з пошуком оптимального балансу між двома взаємопов'язаними цінностями: забезпеченням невідворотності кримінальної відповідальності та дотриманням фундаментальних прав людини. Проте в сучасних умовах ця проблематика набула не лише теоретичного, а й виняткового практичного значення.

Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України, запровадження та тривала дія правового режиму воєнного стану істотно трансформували умови функціонування системи кримінальної юстиції. Значна кількість осіб, які підозрюються чи обвинувачуються у вчиненні кримінальних правопорушень, перебувають за межами території України, на тимчасово окупованих територіях або на території держави-агресора, що об'єктивно ускладнює або унеможлиблює їхню участь у кримінальному провадженні. За таких умов інститут спеціального судового провадження перестає бути винятковим процесуальним механізмом, розрахованим на поодинокі випадки ухилення від правосуддя, і перетворюється на один із необхідних інструментів забезпечення

ефективності судового розгляду та реалізації принципу невідворотності кримінальної відповідальності.

Водночас застосування процедур *in absentia* завжди супроводжується підвищеними ризиками обмеження процесуальних гарантій особи. Йдеться насамперед про забезпечення права на захист, права бути поінформованим про кримінальне переслідування, права брати участь у судовому розгляді, а також права на ефективний перегляд судового рішення. Саме тому спеціальне судове провадження перебуває на перетині публічного інтересу держави у здійсненні правосуддя та приватного інтересу особи у збереженні належного рівня процесуальних гарантій. Від того, наскільки виваженим буде законодавче регулювання цього інституту та практика його застосування, залежить не лише ефективність кримінального провадження, а й відповідність національної системи правосуддя міжнародним стандартам захисту прав людини.

У цьому контексті особливої ваги набуває звернення дисертанта до проблематики відповідності національного порядку спеціального судового провадження положенням статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, практиці Європейського суду з прав людини та сучасним європейським підходам до забезпечення права особи бути присутньою під час судового розгляду. Обраний Україною курс на європейську інтеграцію та набуття статусу держави-кандидата на вступ до Європейського Союзу обумовлюють необхідність не лише формальної адаптації кримінального процесуального законодавства до *acquis communautaire*, а й реального впровадження європейських стандартів справедливого судочинства. Відтак дослідження спеціального судового провадження крізь призму міжнародних та європейських вимог є своєчасним і відповідає сучасним тенденціям розвитку кримінального процесуального права.

Заслуговує на підтримку і висновок автора про те, що, попри значну кількість наукових праць, присвячених кримінальному провадженню за відсутності

підозрюваного чи обвинуваченого, низка концептуальних і прикладних питань залишається дискусійною. Зокрема, у науці кримінального процесу відсутня єдність підходів щодо визначення підстав здійснення спеціального провадження, допустимих меж обмеження процесуальних прав особи, механізмів забезпечення реальної участі обвинуваченого у процесі, особливостей належного повідомлення, порядку перегляду судових рішень, ухвалених за процедурою *in absentia*, а також співвідношення інтересів правосуддя із гарантіями права на захист. Саме наявність таких дискусійних аспектів свідчить про недостатню розробленість окремих елементів відповідного правового інституту та обумовлює потребу у проведенні комплексного наукового дослідження.

Важливим є і те, що дисертаційне дослідження не обмежується виключно теоретичним осмисленням правової природи спеціального судового провадження, а орієнтоване на вироблення рекомендацій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства та практики його застосування. Такий підхід відповідає сучасним вимогам до юридичних досліджень, результати яких мають бути спрямовані не лише на розвиток наукової доктрини, а й на вирішення конкретних проблем правозастосування.

Таким чином, наведені М.Ф. Романюком аргументи свідчать про належний рівень обґрунтування вибору теми дослідження. Обрана тема є безумовно актуальною, має наукову новизну та значну практичну цінність. Вона обумовлена сучасними викликами, що постали перед системою кримінальної юстиції України в умовах воєнного стану, потребою забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності осіб, які ухиляються від правосуддя, а також необхідністю дотримання міжнародних стандартів захисту прав людини. У зв'язку з цим дисертаційне дослідження на тему «Спеціальне судове провадження (*in absentia*)» слід визнати своєчасним, соціально затребуваним і таким, що відповідає актуальним

потребам розвитку науки кримінального процесуального права та практики його застосування.

***Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірності.***

Ознайомлення зі змістом дисертації М.Ф. Ромаюка дозволяє стверджувати, що наукова робота містить усі необхідні елементи, притаманні дисертаціям на здобуття ступеня доктора філософії у галузі права. У дослідженні простежується структурна єдність, логічність, наукова та правова послідовність викладу матеріалу за темою дисертації, взаємопов'язаність усіх елементів дослідження.

Автор продемонстрував ґрунтовний аналіз значного масиву наукових джерел, нормативно-правових актів та правозастосовної практики (219 джерел), що дало змогу сформулювати цілісну та належну методологічну та теоретичну базу для ґрунтованого дослідження і, як результат, сформулювати обґрунтовані висновки та пропозиції.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується належним методологічним підґрунтям дослідження. Аналіз роботи свідчить про те, що автором використано комплекс загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, застосування яких є логічним, послідовним та відповідає меті, завданням, предмету й об'єкту дослідження. Позитивної оцінки заслуговує те, що методологічний інструментарій не має декларативного характеру, а безпосередньо пов'язаний із вирішенням конкретних дослідницьких завдань. Застосування системно-структурного методу дало змогу розглянути спеціальне судове провадження як цілісний правовий інститут та визначити його місце у системі кримінального процесуального права. Історико-правовий метод забезпечив дослідження генези інституту *in absentia* та еволюції підходів до його нормативного регулювання. Особливо слід відзначити

використання порівняльно-правового методу, завдяки якому автором здійснено аналіз зарубіжних моделей спеціального судового провадження та визначено перспективні напрями вдосконалення національного законодавства. Формально-юридичний метод став основою для ґрунтовного аналізу положень кримінального процесуального законодавства України, міжнародно-правових актів і практики Європейського суду з прав людини. Важливе значення для формування авторських пропозицій мав прогностичний метод, який дозволив обґрунтувати рекомендації *de lege ferenda* щодо удосконалення правового регулювання спеціального судового провадження. Використання документального аналізу судових рішень і матеріалів кримінальних проваджень надало дослідженню прикладного характеру та дозволило перевірити теоретичні положення крізь призму правозастосовної практики.

Отже, використаний у дисертації комплекс методів наукового пізнання є достатнім для досягнення поставленої мети дослідження, а їх взаємодоповнюваність і коректне застосування забезпечили належний рівень обґрунтованості та достовірності сформульованих наукових положень, висновків і рекомендацій.

### ***Оцінка наукової новизни одержаних результатів***

Аналіз змісту дисертаційної роботи дає підстави констатувати, що сформульовані автором положення, висновки та пропозиції характеризуються належним ступенем наукової новизни, а окремі з них мають оригінальний характер та істотне значення для подальшого розвитку теорії кримінального процесуального права й удосконалення правозастосовної практики.

Позитивної оцінки заслуговує те, що дисертант не обмежився описом чинної моделі спеціального судового провадження, а здійснив спробу комплексного переосмислення цього інституту в умовах сучасних викликів, зумовлених воєнним

станом, необхідністю забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності та одночасного дотримання міжнародних стандартів захисту прав людини.

Серед положень, що мають найбільш вагоме наукове значення, слід відзначити сформульовану автором періодизацію розвитку нормативної регламентації спеціального судового провадження в Україні, яка дозволила простежити еволюцію законодавчих підходів до здійснення провадження *in absentia* та виявити закономірності його трансформації (стор. 22, 47 – 48 дисертації). Науковий інтерес становить також комплексне визначення напрямів підвищення ефективності здійснення спеціального судового провадження, які охоплюють не лише законодавчі зміни, а й організаційні, кадрові та інформаційно-просвітницькі заходи (стор. 22 – 23 , 169 – 185 дисертації).

Заслужують на увагу положення, спрямовані на удосконалення доктринального розуміння правової природи та функціонального призначення спеціального судового провадження, визначення його підстав, умов та елементів процесуального порядку здійснення (стор. 23 – 24, 67 – 86, 97 дисертації). Практичне значення мають запропоновані автором підходи до забезпечення належного повідомлення обвинуваченого у кримінальному провадженні *in absentia*, які передбачають активні дії органів досудового розслідування та прокурора щодо встановлення зв'язку з особою, а також посилення ролі суду у перевірці дотримання права на захист (стор. 24, 176 – 177 дисертації). Важливо, що відповідні висновки знайшли своє відображення у конкретних пропозиціях щодо вдосконалення положень КПК України (стор. 25, 178 – 182 дисертації).

Безперечною перевагою дисертаційного дослідження є також звернення до порівняльно-правового аналізу зарубіжних моделей спеціального судового провадження та обґрунтування перспективних напрямів використання такого досвіду в національному кримінальному процесуальному законодавстві з

урахуванням сучасних умов функціонування системи кримінальної юстиції України (стор. 25, 147 – 169 дисертації).

Загалом наукова новизна дисертації є достатньою, належним чином аргументованою та відповідає вимогам, що висуваються до дисертаційних досліджень за спеціальністю 081 «Право». Отримані результати розширюють сучасні наукові уявлення про спеціальне судове провадження (*in absentia*) та формують підґрунтя для подальших наукових пошуків.

*Практичне значення отриманих результатів* полягає в тому, що сформульовані автором висновки та пропозиції мають не лише теоретичний, а й прикладний характер. Насамперед вони можуть бути використані у правотворчій діяльності під час подальшого вдосконалення кримінального процесуального законодавства України в частині регламентації спеціального судового провадження (*in absentia*). Окремі положення дисертації становлять практичний інтерес для правозастосовної діяльності суддів, прокурорів та адвокатів, оскільки спрямовані на забезпечення однакового та ефективного застосування положень КПК України у провадженнях за відсутності обвинуваченого. Важливим є і освітньо-науковий потенціал отриманих результатів. Висновки та рекомендації можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях проблематики кримінального провадження *in absentia*, а також у процесі викладання навчальних дисциплін кримінально-процесуального циклу, підготовки підручників, навчальних посібників і методичних матеріалів. Показово, що практична цінність дисертації підтверджується відповідними актами впровадження результатів дослідження у наукову діяльність та освітній процес Львівського державного університету внутрішніх справ.

*Повнота викладу наукових положень в опублікованих працях.* Основні положення та висновки дисертації відображено в 4 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України і 4 тезах наукових повідомлень на науково-практичних заходах.

### *Оцінка змісту та оформлення дисертації.*

Дисертаційна робота Романюка Михайла Феодосійовича викладена українською мовою, стиль викладу відповідає науковому характеру дослідження, матеріал подано послідовно та логічно. Структура роботи забезпечує повноту розкриття теми, а якість оформлення засвідчує належний рівень підготовки здобувача. Дисертація структурована і складається з: анотації, вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел та додатків.

*Анотація* у стислій формі представляє основні тези дисертаційного дослідження, найважливіші результати дослідження, наводить перелік публікацій, в яких викладені основні результати представленого дослідження. Анотація викладена українською і англійською мовами.

У вступі дисертації автором визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, сформульовано положення наукової новизни, окреслено методологічну основу роботи, її теоретичне та практичне значення. Простежується логічний взаємозв'язок між заявленою проблематикою та поставленими дослідницькими завданнями.

У розділі 1 дисертації «Теоретико-правові основи здійснення спеціального судового провадження» автором закладено належне теоретико-методологічне підґрунтя для подальшого дослідження проблематики кримінального провадження *in absentia*. Структура розділу є логічною та послідовною, а виклад матеріалу – концептуально виваженим, що дозволило дисертанту перейти від загальнотеоретичних аспектів досліджуваного інституту до формування власного

бачення його сутності, функціонального призначення та місця у системі кримінального процесуального права.

На особливу увагу заслуговує проведений автором ретроспективний аналіз становлення та розвитку інституту кримінального провадження за відсутності особи. Дисертант переконливо доводить, що процедура *in absentia* не є випадковим чи виключно сучасним явищем, зумовленим викликами воєнного часу, а має глибоке історичне підґрунтя та еволюціонувала разом із розвитком кримінального процесу. Заслуговує на підтримку запропонована періодизація розвитку цього інституту, зокрема виокремлення двох історичних періодів його становлення, а також п'яти етапів нормативної регламентації спеціального судового провадження у період незалежності України. Такий підхід дозволив автору не лише систематизувати зміни законодавства, а й продемонструвати тісний взаємозв'язок між суспільно-політичними процесами та трансформацією кримінальної процесуальної форми.

Позитивної оцінки заслуговує й здійснений аналіз міжнародно-правових стандартів у сфері кримінального провадження за відсутності обвинуваченого. Автор аргументовано обґрунтовує, що міжнародні акти, визнаючи право особи на особисту участь у судовому розгляді як одну із ключових гарантій справедливого суду, водночас допускають можливість застосування процедур *in absentia* за умови дотримання належних процесуальних гарантій. Важливим є висновок дисертанта про необхідність імплементації відповідних міжнародних стандартів у національне законодавство, що є особливо актуальним в умовах євроінтеграційних процесів та необхідності приведення кримінального процесуального законодавства України у відповідність до європейських підходів.

Безперечною перевагою розділу є те, що його автор не обмежується виключно описом існуючих наукових підходів, а формує власну наукову позицію щодо правової природи спеціального судового провадження. На підставі критичного

аналізу наукової літератури запропоновано авторське визначення поняття спеціального судового провадження. Видається переконливим і висновок автора щодо функціонального призначення процедури *in absentia*.

*Розділ 2 «Підстави, умови та процесуальний порядок здійснення спеціального судового провадження»* є одним із найбільш змістовних у роботі, оскільки саме в ньому автор переходить від загальнотеоретичного осмислення інституту *in absentia* до аналізу його безпосереднього нормативного наповнення та особливостей реалізації у правозастосовній діяльності.

Насамперед заслуговує на підтримку спроба дисертанта концептуально розмежувати такі близькі, але не тотожні категорії, як «підстави» та «умови» здійснення спеціального судового провадження. Особливої уваги заслуговує аналіз міжнародного розшуку обвинуваченого як однієї з підстав здійснення спеціального судового провадження. Автор детально характеризує його правову природу, етапність та суб'єктний склад, демонструючи розуміння складності цього механізму та взаємодії національних і міжнародних інституцій у процесі його реалізації.

Безперечною перевагою розділу є також системний аналіз процесуального порядку здійснення спеціального судового провадження. Автор послідовно розкриває зміст його структурних елементів: від ініціювання прокурором відповідного клопотання та перевірки судом підстав для здійснення провадження до особливостей дослідження доказів, забезпечення участі захисника, належного інформування обвинуваченого та можливості відновлення загального порядку судового розгляду у разі усунення причин його відсутності. Така логіка викладення матеріалу дозволяє сформулювати цілісне уявлення про алгоритм реалізації процедури *in absentia*.

На підтримку заслуговує і приділена дисертантом увага судовим рішенням у спеціальному судовому провадженні. Автором запропоновано їх визначення, виокремлено характерні ознаки та здійснено багатокритеріальну класифікацію, що

свідчить про прагнення систематизувати відповідний масив процесуальних актів. Водночас особливо цінним видається акцент на необхідності дотримання підвищеного стандарту обґрунтованості вироку, ухваленого за відсутності обвинуваченого. Важливим здобутком розділу слід визнати також звернення автора до проблематики оскарження та перегляду судових рішень, ухвалених у порядку спеціального судового провадження. Обґрунтований висновок про відсутність у чинному КПК України чіткого механізму перегляду заочних вироків та необхідність його законодавчого врегулювання свідчить про належний рівень критичного осмислення чинного правового регулювання й орієнтованість дослідження на вирішення актуальних проблем правозастосування.

*Розділ 3 «Удосконалення порядку здійснення спеціального судового провадження» є найбільш прикладним, оскільки саме в ньому автор переходить від констатації проблем функціонування спеціального судового провадження до пошуку шляхів їх вирішення.*

На позитивну оцінку заслуговує насамперед здійснений автором порівняльно-правовий аналіз законодавства держав, які мають досвід застосування процедур *in absentia* в умовах збройних конфліктів, надзвичайних ситуацій або при переслідуванні міжнародних злочинів. Дисертантом охоплено законодавство Боснії і Герцеговини, Хорватії, Грузії, Німеччини, Румунії, Іспанії, Нідерландів, Республіки Молдова та Великобританії, що дозволило не лише встановити спільні та відмінні риси відповідних моделей, але й виявити ті елементи, які можуть бути корисними для подальшого вдосконалення національного кримінального процесуального законодавства.

Важливе місце у структурі розділу займають авторські пропозиції щодо підвищення ефективності здійснення спеціального судового провадження в Україні. Схвальної оцінки заслуговує комплексний характер запропонованих напрямів удосконалення. Дисертант не обмежується виключно законодавчими змінами, а

розглядає проблему ширше, акцентуючи увагу на необхідності організаційного забезпечення функціонування інституту *in absentia*, професійної підготовки його учасників та належного матеріально-технічного супроводу.

Особливої уваги заслуговують законодавчі пропозиції, спрямовані на деталізацію процесуального порядку здійснення спеціального судового провадження, удосконалення процедур подання та розгляду відповідних клопотань, забезпечення належного інформування обвинуваченого про перебіг провадження та закріплення активної ролі захисника на всіх його стадіях. У сучасних умовах, коли кількість кримінальних проваджень щодо осіб, які перебувають за межами України або на тимчасово окупованих територіях, постійно зростає, такі пропозиції мають не лише теоретичне, а й вагоме практичне значення.

*Висновки дисертації* загалом корелюють із поставленими завданнями дослідження та відображають основні результати наукового пошуку. У них підсумовано основні результати комплексного дослідження спеціального судового провадження. Загалом висновки містять науково обґрунтовані рекомендації, спрямовані на удосконалення провадження *in absentia*.

### ***Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача***

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Романюка Михайла Феодосійовича, водночас необхідно звернути увагу на деякі положення, що могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту.

1. Дискусійною видається пропозиція автора щодо створення Реєстру спеціалізованих захисників для участі у кримінальних провадженнях, що здійснюються в порядку *in absentia* (стор. 23, 183-184 дисертації). Підтримуючи прагнення дисертанта посилити гарантії права на захист у таких провадженнях, водночас вважаємо, що запропонована законодавча ініціатива потребує додаткового

обґрунтування. Зокрема, зі змісту дисертації не повною мірою зрозуміло, чи дійсно проблема забезпечення належної якості правничої допомоги у спеціальному судовому провадженні зумовлена відсутністю окремого реєстру адвокатів, які спеціалізуються на таких категоріях справ. Не менш важливим є питання співвідношення запропонованого механізму з чинною системою надання безоплатної правничої допомоги, у межах якої вже функціонують механізми відбору адвокатів, оцінювання якості надання правничої допомоги та підвищення професійної кваліфікації. У зв'язку з цим доцільним видавалося б більш детальне обґрунтування переваг створення окремого Реєстру спеціалізованих захисників порівняно з удосконаленням існуючих механізмів підготовки та залучення адвокатів до участі у кримінальних провадженнях цієї категорії.

2. Заслуговують на підтримку висновки дисертанта щодо необхідності унормування спеціального судового провадження та закріплення його особливостей в окремому параграфі глави 30 КПК України (стор. 180 дисертації). Особливо цінними видаються авторські пропозиції щодо вдосконалення порядку повідомлення обвинуваченого, перегляду судових рішень, уточнення підстав здійснення провадження *in absentia*, посилення гарантій права на захист (стор. 178-182 дисертації). Водночас запропонована концепція удосконалення законодавства переважно представлена у вигляді окремих точкових змін до положень КПК України. За таких умов певною мірою бракує цілісного бачення майбутньої структури запропонованого автором параграфа «Особливості спеціального судового провадження», його внутрішньої побудови та системного взаємозв'язку із чинними положеннями КПК України. З огляду на значний масив запропонованих змін та обґрунтовану автором необхідність комплексного вдосконалення правового регулювання інституту *in absentia*, наукову й практичну цінність роботи могла б додатково посилити розробка концептуальної моделі відповідного параграфа або

навіть проєкту законодавчих змін, які б дозволили оцінити запропоновані новели як єдину узгоджену систему.

3. У підрозділі 3.1 автором проведено ґрунтовний порівняльно-правовий аналіз законодавства Боснії і Герцеговини, Хорватії, Грузії, Німеччини, Румунії, Іспанії, Нідерландів, Республіки Молдова та Великобританії, а також сформульовано висновки щодо варіативності зарубіжних моделей спеціального судового провадження (*in absentia*). Водночас робота, на думку опонента, лише виграла б від більш чіткого визначення авторської позиції щодо найбільш прийнятної для України моделі правового регулювання цього інституту. Зокрема, у дослідженні не повною мірою простежується авторське бачення подальшого розвитку національного законодавства, сформоване на основі переваг і недоліків конкретних зарубіжних підходів. У зв'язку з цим становить науковий інтерес позиція дисертанта щодо того, яка із проаналізованих моделей спеціального судового провадження найбільшою мірою забезпечує баланс між ефективністю кримінального провадження та гарантіями права на захист, а також має найкращі перспективи імплементації в національне кримінальне процесуальне законодавство. Хотілося б почути думку автора з цього питання під час публічного захисту.

4. Позитивно оцінюючи прагнення автора розглядати питання підвищення ефективності спеціального судового провадження комплексно та не обмежуватися виключно законодавчими аспектами, варто відзначити широту запропонованих напрямів удосконалення, які охоплюють питання матеріально-технічного забезпечення судів, професійної підготовки учасників кримінального провадження, належного фінансування захисту та підвищення рівня правової культури населення (стор. 183-185 дисертації). Водночас окремі із запропонованих заходів мають загальний характер і стосуються функціонування системи кримінальної юстиції загалом, а не виключно спеціального судового провадження. Зокрема, це стосується положень щодо модернізації матеріально-технічної бази судів, удосконалення

соціального забезпечення працівників суду, проведення широких просвітницьких кампаній та підвищення правової культури громадян. У зв'язку з цим виникає питання щодо ступеня їх безпосереднього впливу саме на ефективність здійснення спеціального судового провадження та того, наскільки наведені пропозиції впливають із результатів проведеного дослідження інституту *in absentia*. Тому окремі положення цього напрямку доцільно було б додатково конкретизувати через визначення їхнього безпосереднього зв'язку зі специфічними проблемами спеціального судового провадження.

Разом із тим, висловлені зауваження не знижують загальної наукової цінності дисертації. Вони мають здебільшого рекомендаційний характер та не впливають на актуальність теми, обґрунтованість положень і висновків, сформульованих авторкою.

**Дотримання принципів академічної доброчесності.** Вивчення змісту дисертації та наукових публікацій дає змогу дійти висновку про відсутність академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації чи порушення інших видів принципів та правил академічної доброчесності, які могли б поставити під сумнів самостійний характер рецензованого дослідження.

### **ВИСНОВОК:**

дисертація Романюка Михайла Феодосійовича на тему «Спеціальне судове провадження (*in absentia*)» є самостійною, комплексною, завершеною науковою працею, в якій отримано нові результати у вигляді наукових висновків щодо особливостей здійснення спеціального судового провадження (*in absentia*), розроблено пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення кримінального процесуального законодавства

Дисертація відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженої наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 502 від 19 травня 2022 року), а її автор – Романюк Михайло Феодосійович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:**

Доктор юридичних наук, професор,  
завідувач кафедри кримінального процесу  
та організації досудового слідства  
ННІ № 1 Харківського національного  
університету внутрішніх справ

**Тетяна ФОМІНА**